

Obrazloženje

Europska agencija za okoliš u prvoj Europskoj procjeni klimatskih rizika (EUCRA; 2024) identificira 36 klimatskih rizika koji ugrožavaju europsku energetske i prehrambenu sigurnost, ekosustave, infrastrukturu, vodne resurse, financijsku stabilnost i ljudsko zdravlje. Izvještaj ujedno pokazuje da europske politike i mjere prilagodbe ne odgovaraju na dostatan način na identificirane klimatske rizike. Iz Izvješća je vidljivo da postupna prilagodba u mnogim slučajevima neće biti dovoljna budući da provedba mnogih mjera za poboljšanje otpornosti na klimatske promjene zahtijeva mnogo vremena, što posljedično dovodi do potrebe za hitnim djelovanjem, čak i u pogledu rizika koji se još uvijek ne smatraju kritičnima. Upravo gradovi imaju važnu ulogu u realizaciji mjera prilagodbe na klimatske promjene te su oni jedni od glavnih dionika u borbi protiv klimatskih promjena i mitigaciji klimatskih rizika. U Deklaraciji iz Budimpešte od 8. studenoga 2024. o novom dogovoru o europskoj konkurentnosti Europsko vijeće poziva na ostvarivanje dvostrukog cilja strateške energetske suverenosti i postizanje klimatske neutralnosti do 2050., što je moguće postići istinskom energetsom unijom s potpuno integriranim i međusobno povezanim energetsom tržištem, dekarbonizacijom naše kombinacije izvora energije te opskrbom svih naših građana i poduzeća čistom energijom po pristupačnoj cijeni. Trenutačno 75 % europskih i 58 % hrvatskih građana živi u urbanim područjima. Sve više gradova bori se s izazovima neodržive urbanizacije, degradacijom i gubitkom prirodnog kapitala, klimatskim promjenama i povećanjem rizika od prirodnih katastrofa. Stoga urbana područja i gradovi moraju usvojiti nove strategije za rješavanje razvojnih izazova, upravljanje zelenom infrastrukturom u urbanim područjima, ali i implementaciju mjera prilagodbe klimatskim promjenama. Upravo su gradovi pokretači ekonomskog rasta, pa tako trebaju biti i predvodnici dekarbonizacije.

Osim na razvoj zelene infrastrukture, u borbi s klimatskim promjenama gradovi sve veći naglasak stavljaju na dekarbonizaciju sektora prometa. Sektor prometa je uz zgradarstvo sektor s ubrzanim rastom emisija stakleničkih plinova. Promet je, uključujući zračni i pomorski, odgovoran za otprilike 35 % svih stakleničkih plinova u Europskoj uniji. Pritom 80 % svih troškova uzrokovanih prometnim zagušenjem, 23 % emisija stakleničkih plinova u sektoru prometa te 38 % svih prometnih nesreća potječe od mobilnosti u gradovima. Europska unija stoga je prepoznala urbanu mobilnost kao jedno od područja koje je potrebno ubrzano dekarbonizirati kako bi Europa do 2050. zaista postala prvi klimatski neutralni kontinent.

S obzirom na činjenicu da su lokalne vlasti najbliže građanima te kao takve u poziciji da najbolje detektiraju potrebe i mogućnosti u svojoj sredini, uspjeh u postizanju zadanih ciljeva ovisi o sustavnom planiranju i implementaciji mjera održive urbane mobilnosti. Održivu urbanu mobilnost karakterizira nastojanje da se prometna hijerarhija transformira od korištenja osobnih automobila prema snažnijem korištenju javnog prijevoza i aktivnih oblika mobilnosti (pješačenje, bicikliranje). Time se pridonosi ublažavanju klimatskih promjena, ekonomskom razvoju mobilnosti na obnovljive izvore energije, povećanju efikasnosti u prometu, sigurnosti i smanjenju socijalnih nejednakosti. Nerijetko se zanemaruje činjenica da se održivost urbane mobilnosti reflektira i kroz sposobnost gradskih vlasti da sustavom javnog prijevoza osigura socijalnu uključenost najranjivijih skupina građana, poput osoba s invaliditetom, starijih i nemoćnih, žena, djece i mladih, kojima je priuštiv, lako dostupan, siguran i ravnopravan pristup mobilnosti od vitalne važnosti za bolju integraciju u društvo. U toj tranziciji prema održivom razvoju gradova potrebno je voditi računa da su ciljevi zaštite okoliša i klime, ekonomske

efikasnosti i socijalne uključenosti neke zajednice međusobno usklađeni i ne proizvode negativne efekte jednih na druge.

Klimatske promjene evidentno predstavljaju ključni izazov suvremenog društva. U skladu s tim, posljednjih nekoliko desetljeća diljem svijeta usvajaju se javne politike koje potiču energetske tranzicije, odnosno prelazak s obnovljivih izvora energije poput fosilnih goriva (ugljen, nafta i plin) na obnovljive i zelene izvore energije.

Među sektorima najranjivijima na klimatske promjene jest sektor gospodarenja otpadom koji mora značajno smanjiti navedene emisije, što zahtijeva prijelaz s linearnoga na kružni model gospodarenja otpadom te opsežne mjere klimatske prilagodbe provedbom zelene tranzicije. Zelena tranzicija podrazumijeva primjenu regulativa, digitalne tehnologije i infrastrukture koje pridonose prevenciji i smanjenju proizvedene količine otpada te njegovu odvajanju, recikliranju i ekološkom skladištenju. Gospodarenje komunalnim otpadom pred velikim je izazovima tranzicije s obzirom na to da treba značajno smanjiti njegovu prevenciju, odnosno povećati njegovu oporabu.

Zbog važnosti navedenoga, a osobito zbog činjenice da je Grad Zagreb jedini grad iz Republike Hrvatske koji je potpisnik povelje 100 klimatski neutralnih i pametnih gradova, pokazuje se potreba za organiziranjem konferencije koja će okupiti ključne dionike procesa prilagodbe klimatskim promjenama i na taj način ponuditi odgovarajuće odgovore na brojna otvorena pitanja vezana uz predmetnu složenu materiju. U svrhu informiranja javnosti i poticanja rasprave o aktualnim temama vezanima za prilagodbu klimatskim promjenama u kontekstu značenja zelene infrastrukture kao dijela sinergijskog procesa urbane regeneracije, konferencija će posebnu pozornost pridati otvorenim pitanjima koja se odnose na učinkovito gospodarenje otpadom u kontekstu energetske tranzicije, kao i pitanjima koja se tiču održivih prometnih rješenja u gradovima.